

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ
ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ

Београд, 17. март 2013.

ИЗВЕШТАЈ О ПОДОБНОСТИ ТЕМЕ, КАНДИДАТА И МЕНТОРА ЗА ИЗРАДУ
ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ **Историја и фикција у романима Дона ДеЛила,**
кандидаткиње **Александре Марић**

1. ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ

1) Датум и орган који је именовао комисију:

16. мај 2012, Наставно-научно веће Филолошког факултета у Београду

2) Састав комисије:

1. др Зоран Пауновић, редовни професор за ужу научну област
Енглеска и америчка књижевност (2006), Филолошки факултет у
Београду;
2. др Радојка Вукчевић, редовни професор за ужу научну област
Енглеска и америчка књижевност (2004), Филолошки факултет у
Београду;
3. др Новица Петровић, доцент за ужу научну област Студије
енглеске/америчке културе (2012), Филолошки факултет у Београду

2. БИОГРАФИЈА КАНДИДАТА

Александра Марић рођена је 1. августа 1984. године у Београду. Септембра 2007. године дипломирала је на Филолошком факултету Универзитета у Београду (Катедра за енглески језик и књижевност) са просеком 9,26. Од школске 2009/10. године похађа докторске студије на Филолошком факултету Универзитета у Београду, где је положила све испите са просеком 10,00 и остварила услов за пријављивање докторске дисертације. Од октобра 2007. године ангажована у настави на Катедри за енглески језик и књижевност Филолошког факултета Универзитета у Београду на извођењу вежби из предмета Енглеска књижевност –

специјални курс (Шекспир), на четвртој години студија и Савремени енглески језик као изборни предмет, на првој и другој години студија.

3. БИБЛИОГРАФИЈА КАНДИДАТА

1. (2012) „My phony role as husband and father”: performing masculinities in Don DeLillo’s *Underworld*, in: ELALT (English Language and Anglophone Literatures Today) Proceedings, Novi Sad: Biblioteka Matice Srpske, str. 501-507.
2. (2011.) Media medi(t)ations in Don DeLillo’s *Underworld*, in: Philologia, No. 9, Belgrade: Svetlo, pp.111-121.
3. (2011.) Ово је Енглеска и њен Црни албум или Буда из предграђа произведен у Британији: представљање и прихватање другог током последње трећине двадесетог века, у: Савремена проучавања језика и књижевности, Филолошко-уметнички факултет у Крагујевцу, стр. 37-48.
4. (2010.) Најава апокалипсе у дискурсу масовних медија, у: Култура, бр. 128, Београд, Завод за проучавање културног развитака, стр. 233-250.
5. (2010.) DeLillo’s *White Noise*: Language as a mirror and catalyst of existential anxiety in a world of simulacra, in: Maribor International Review, Vol. 3, No. 1.

6. ОЦЕНА ДА ЈЕ КАНДИДАТ ПОДОБАН ДА РАДИ ДИСЕРТАЦИЈУ

Увидом у биографију и библиографију кандидаткиње, Комисија је закључила да кандидаткиња испуњава све услове за израду дисертације.

7. ОЦЕНА ПОДОБНОСТИ ПРЕДЛОЖЕНОГ МЕНТОРА

За ментора је предложен др Зоран Пауновић, редовни професор Филолошког факултета, Одсек за англистику. Библиографија проф. Зорана Пауновића, поред осталог, обухвата и следеће радове:

1. Džejms Džojс, *Uliks* (prevod, komentari i pogovor), prvo izdanje CID, Podgorica, 2001; drugo izdanje Geopoetika, Beograd, 2003.
2. *Istorija, fikcija, mit (Eseji o angloameričkoj književnosti)*, Geopoetika, Beograd, 2006, 215 str
3. *Gutači blede vatre (Američki roman Vladimira Nabokova)* Prosveta, Beograd, 1997, 400 str.
4. "Coping with 9/11: History in the Making in Don DeLillo's and Paul Auster's Fiction", *History, Politics, Identity: Reading Literature in the Changing World* (Marija Knežević i Aleksandra Batrićević-Nikčević, ur.), Cambridge Scholars Publishing, Newcastle, 2008, str. 151-168.
5. "Objava broja 9/11", poglavlje u knjizi *Šta čini dobru knjigu*, prir. Svetlana Gavrilović, Narodna biblioteka Srbije, 2008, str. 155-174.

Комисија сматра да проф. др Зоран Пауновић испуњава све услове за ментора докторске дисертације Александре Марић.

8. ОЦЕНА ПОДОБНОСТИ ТЕМЕ

1) Оцена формулације назива тезе (наслоа):

Комисија закључује да је радни назив тезе *Историја и фикција у романима Дона ДеЛиља* прикладан, и да добро репрезентује суштину предложеног истраживања.

2) Оцена предмета (проблема) истраживања:

Предмет истраживања предложене докторске дисертације јесте сложени однос историје и фикције у романима Дона ДеЛиља, једног од највећих, вишеструко награђиваних, савремених америчких писаца чије целокупно стваралаштво прожима интензиван осећај да је историја изузетно моћна сила која обликује савремени амерички идентитет. Наиме, због важне улоге историје и друштвено-културних промена које имају истакнуто место у делима овог писца, ДеЛило је до сада нажалост често тумачен и описиван првенствено као одличан аналитичар савременог доба и својеврсан пророк, а сугерисано је и да би његова дела пре требало да буду предмет изучавања студија културе него књижевности (Baxter 2012), због чега уметничка вредност ДеЛилових романа понекад није могла

бити у потпуности препозната. ДеЛилов књижевни опус неоспорно се мора посматрати и кроз призму студија културе, међутим фокусирањем на културолошки важне теме и занемаривањем начина на које су оне обрађене, ДеЛилово стваралаштво се често посматра само као сведочанство једне епохе, а сам ДеЛило као историчар и дијагностичар пре него писац. Међутим, романе Дона ДеЛила првенствено карактерише изванредно богатство језика који је често неправедно запостављен у тумачењима критичара. ДеЛилови романи сачињени су од гласова из прошлости, садашњости и будућности који сви говоре на јединственом, америчком језику. У том смислу, гласови из прошлости заузимају посебно место у ДеЛиловом стваралаштву, а вишегласје указује на обиље перспектива које се додатно умножавају у новом технолошком добу, усложњавајући однос историје и фикције у делима овог писца.

Предложена теза ће управо из ових разлога покушати да пружи један свеобухватнији увид у ДеЛилов изузетно богат и цењен опус. Проматрајући приповедне поступке у романима овог писца, теза ће истражити у којој мери се ДеЛилов приказ америчког друштва и историје ослања на постмодерне књижевне теорије које често изједначавају историју и фикцију на плану приповедања. По мишљењу Линде Хачон, и историја и фикција представљају дискурсе на основу којих покушавамо да разумемо прошлост, па ДеЛилово стално промишљање историје у романима управо указује на снажну међузависност ове две дисциплине. Међутим, историјска грађа је толико важан интертекст у ДеЛиловом стваралаштву да се чини као већа од фикције – према ДеЛиловим речима „уметност покушава да пронађе некакав смисао и логику у огромној и непрегледној тродимензионалној конструкцији коју зовемо историјом“ (Silverblatt 1998) и такав амбициозни подухват управо карактерише романе овог писца.

Теоретски оквир тезе првенствено ће чинити постмодерне теорије књижевности и културе, а ДеЛилово књижевно стваралаштво (првенствено романи објављени до 2010. године) биће главно подручје истраживања. Посебна пажња биће посвећена романима *Вага* (1988), *Мао II* (1991), *Подземље* (1997) и *Падач* (2007), који се баве кључним тренуцима у савременој америчкој историји који су највише утицали на промену индивидуалне и колективне свести. Роман *Вага* за

главну тему има важан тренутак у америчкој историји којим се завршило „доба невиности“ када је убиством Џона Кенедија „сломљена кичма америчког века“ (DeLillo 2006). Кроз причу о Освалду, наводном атентатору на председника према Извештају Воренове комисије, представљена је једна мешавина фикције и чињеничне и контрачињеничне историје – *Вага* тако уводи и лик другог атентатора, теорије завере и алтернативне исповести, представљајући нове „доказе“ и „чињенице“. Мотив убиства председника Кенедија присутан је и у роману *Подземље*, који се сматра за ДеЛилово *magnus opus*. Поред измишљених ликова, у овом роману се налази читав низ историјских личности које су од Хладног рата до деведесетих година биле елемент историје и контраисторије, између осталих Џон Едгар Хувер, Лени Брус, Боби Томпсон, Рас Хоџис, а посредно и Џон Кенеди, Ли Харви Освалд, Литл Ричард, Мик Џегер, Сергеј Ајзенштајн и други. Овде се додатно разрађује теза постављена још у роману *Вага*, да се у доба нових технологија посебно компликује однос истине, историје и фикције пошто медији у виду новинских чланака, фотографија, телевизије, интернета, али и уметности, музике и филма, пружају бескрајне могућности умножавања истине и фабриковања историје.

Романи *Мао II* и *Падач* обрађују догађаје из новије историје, испитујући улогу тероризма и трауме у обликовању америчке свести. Терористички напад на Светски трговински центар у Њујорку, префигуриран у роману *Мао II* и директније обрађен у роману *Падач*, отворио је ново поглавље у историји симболички означивши нови миленијум као прелазак из доба параноје у доба стрепње и страха. У оба романа повлаче се паралеле између уметника (писца или уличног извођача) и терористе у покушају да се одреди њихово место у историји, као и индивидуалном и колективном сећању.

Поменута четири романа, као и ДеЛилово опус уопште, поручују да је историја од кључне важности за наш живот, међутим важно је споменути и веома цењени роман *Бели шум* (1985), који показује колико је лако изгубити историју из вида у свету симулакрума, што неизбежно води у хаос.

3) Библиографија прелиминарних истраживања:

Кандидаткиња је приложила библиографију коју чини преко сто библиографских јединица, педантно разврстаних по категоријама. Навешћемо само избор из двеју најзначајнијих категорија:

Студије и збирке есеја о Дону ДеЛилу:

1. Boxall, Peter. *Don DeLillo: The Possibility of Fiction*. London: Routledge, 2006.
2. Cowart, David. *Don DeLillo: The Physics of Language*. Athens: University of Georgia Press, 2003.
3. Dewey, Joseph. *Beyond Grief and Nothing: A Reading of Don DeLillo*. Columbia: University of South Carolina Press, 2006.
4. Dewey, Joseph, Steven G. Kellman, and Irving Malin, eds. *UnderWords: Perspectives on Don DeLillo's Underworld*. Newark, DE: University of Delaware Press, 2002.
5. Duvall, John. *Don DeLillo's Underworld: A Reader's Guide*. New York: Continuum Publishing, 2002.
6. Engles, Tim, and John N. Duvall, eds. *Approaches to Teaching DeLillo's White Noise*. New York: Modern Language Association of America Press, 2006.
7. Green-Lewis, Jennifer and Margaret Soltan. *Teaching Beauty in DeLillo, Woolf, and Merrill*. New York: Palgrave Macmillan Ltd. 2008.
8. Kavadlo, Jesse. *Don DeLillo: Balance at the Edge of Belief*. Frankfurt: Peter Lang, 2004.
9. Keeseey, Douglas. *Don DeLillo. Twayne's United States Authors Series*. New York: Twayne, 1993.
10. LeClair, Tom. *In the Loop: Don DeLillo and the Systems Novel*. Urbana: University of Illinois Press, 1987.
11. Lentricchia, Frank, ed. *Introducing Don DeLillo*. Durham: Duke University Press, 1991.

12. Lentricchia, Frank, ed. *New Essays on White Noise*. Cambridge: Cambridge University Press, 1991.
13. Orr, Leonard. *Don DeLillo's White Noise: A Reader's Guide*. New York: Continuum Publishing, 2003.
14. Osteen, Mark. *American Magic and Dread: Don DeLillo's Dialogue with Culture*. Philadelphia: University of Pennsylvania Press, 2000.
15. Радин-Сабadoш, Мирна. *Слике посредованог простора у прози Дона ДелИла: Популарна култура као просторни и временски оквир приповедања*. Необјављена докторска дисертација, Београд, 2008.
16. Ruppersburg, Hugh, and Tim Engles, ed. *Critical Essays on Don DeLillo*. New York: G. K. Hall, 2000.
17. O'Donnell, Patrick. *Latent Destinies: Cultural Paranoia in Contemporary U.S. Narrative*. Durham: Duke University Press, 2000.
18. Tabbi, Joseph. *Postmodern Sublime: Technology and American Writing from Mailer to Cyberpunk*. Ithaca: Cornell University Press, 1995.
19. Wolf, Philipp. *Modernization and the Crisis of Memory: John Donne to Don DeLillo*. Amsterdam & New York: Rodopi B.V., 2002.

Научни чланци о стваралаштву Дона ДелИла:

1. Allen, Glen Scott. The End of Pynchon's Rainbow: Postmodern Terror and Paranoia in DeLillo's Ratner's Star. In: *Postmodern Culture* 4.2. 1994.
2. Clippinger, David. 'Only Half Here': Don DeLillo's Image of the Writer in the Age of Mechanical Reproduction. In: M. J. Meyer, ed., *Literature and the Writer*. Amsterdam and New York: Rodopi, 2004.
3. Duvall, John N. Baseball as Aesthetic Ideology: Cold War History, Race, and DeLillo's Pafko at the Wall. In: *Modern Fiction Studies* 41.2, 1995.
4. Green, Jeremy. Disaster Footage – Spectacles of violence in DeLillo's Fiction. In: *Modern Fiction Studies*. 45:3, West Lafayette 1999.

5. Johnston, John. 'Generic Difficulties in the Novels of Don DeLillo. In: Critique 30. 1989.
6. Knight, Peter. Everything is Connected: Underworld's Secret History of Paranoia. In: Modern Fiction Studies 45.3 (1999): 811-836.
7. Linardi, Silvia de Menezes. All the World's a Screen: The Power of Media Simulacra in the novels of Don DeLillo. In: *Belo Horizonte* 6, 2003, pp. 233-243.
8. Maltby, Paul. The Romantic Metaphysics of Don DeLillo. In: Contemporary Literature 37 Summer, 1996.
<http://www.jstor.org/discover/10.2307/1208875?uid=3738928&uid=2129&uid=2&uid=70&uid=4&sid=21100683312621> [02.04.2012.]
9. Marić, Aleksandra. DeLillo's *White Noise*: Language as a mirror and catalyst of existential anxiety in a world of simulacra. In: Maribor International Review, Vol. 3, No. 1, 2010. http://events.ff.uni-mb.si/mir/files/2010/Maric_DelilloWhiteNoise.pdf [02.04.2012.]
10. Marić, Aleksandra. Media medi(t)ations in Don DeLillo's *Underworld*. In: Philologia, No. 9, Belgrade: Svetlo. 2011. pp.111-121.
http://philologia.org.rs/Files/broj_9.pdf [02.04.2012.]
11. Marić, Aleksandra. „My phony role as husband and father”: performing masculinities in Don DeLillo's *Underworld*. In: ELALT (English Language and Anglophone Literatures Today) Proceedings, Novi Sad: Biblioteka Matice Srpske, 2012. str. 501-507. <http://www.digitalnabiblioteka.tk/digitalna-biblioteka?task=view&id=43&catid=902> [02.04.2012.]
12. Mohr, Hans-Ulrich. Cold War History and Systemic Patterns. In: *European Journal of English Studies*, 2001.Vol. 5, No. 3, 349-365.
13. Morley, Catherine. Don DeLillo's Transatlantic Dialogue with Sergei Eisenstein. In: *Journal of American Studies* 2006. 40/I, pp. 17-34
14. Noya, José Liste. Naming the Secret: Don DeLillo's *Libra*. In: Contemporary Literature 45. 2004.

15. Olster, Stacey. A Mother (and a Son, and a Brother, and Wife, et al.) in History: Stories Galore in *Libra* and the Warren Commission Report. In: John N. Duvall, ed., *Productive Postmodernism: Consuming Histories and Cultural Studies*. Albany: State University of New York Press, 2002.
16. Reeve, N. H. Oswald Our Contemporary: Don DeLillo's *Libra*, In: Rod Mengham, (ed.), *An Introduction to Contemporary Fiction*, Oxford: Polity Press. 1999.
17. Saltzman, Arthur. Awful Symmetries in Don DeLillo's *Underworld*. In: *Critical Essays on Don DeLillo*. Ed. Hugh Ruppersburg and Tim Engles. New York: G.K. Hall & Co, 2000. 303-313.
18. Simmons, Ryan. What Is a Terrorist? Contemporary Authorship, The Unabomber, and Mao II. In: *Modern Fiction Studies* 45.3. 1999.
19. Thomas, Glen. History, Biography, and Narrative in Don DeLillo's *Libra*. In: *Twentieth-Century Literature* 43. 1997.
20. Wegner, Phillip E. October 3, 1951 to September 11, 2001: Periodizing the Cold War in Don DeLillo's *Underworld*. In: *Amerikastudien/American Studies* 49.1 (2004): 51-64
21. West, Paul. *The Immensity of the Here and Now: A Novel of 9.11*. Rutherford, NJ: Voyant, 2003.

4) Циљеви истраживања, план рада, методе и очекивани резултати

Циљ предложене тезе јесте да истражи улогу историје у приповедним поступцима и тематици ДеЛилових романа и пружи нов и свеж увид у сложени однос историје и фикције у ДеЛиловом књижевном стваралаштву.

Очекује се да ће предложени рад потврдити следеће хипотезе:

- Историја у романима Дона Делила остаје неисписива због своје ненаративне природе и никад се не може испричати до краја јер је већа од живота и фикције.

- Језик има централну улогу у концептуализацији прошлости и савременог америчког идентитета.
- Однос историје и фикције додатно се компликује у технолошко доба, те језик ДеЛилових романа илуструје како се наше виђење света мења са развојем медијске културе.
- Истина о историјским догађајима није јединствена и неопозива већ вишеструка и подложна изменама заједно са (технолошким) развојем друштва.
- Чињенице постоје само у оквиру прича које се у недоглед смењују и међусобно поништавају.
- Обиље информација и чињеница у новом добу отежавају промишљање историје, а потпуна ахисторичност неизбежно води у шизофренију.
- Између тероризма и уметности може се повући паралела у смислу њихове улоге у историји и формирању колективне свести.
- Ниједна књижевна теорија постмодерне, укључујући историографску метафикцију, не може у потпуности да дефинише изузетно сложени однос историје и фикције у стваралаштву Дона ДеЛила.

Крајњи циљ тезе је да укаже на изванредну уметничку вредност богатог ДеЛиловог књижевног опуса у коме историја представља снажну, готово мистичну силу која има кључну улогу у концептуализацији савременог америчког идентитета.

Након прикупљања предложене литературе, уследила би анализа опште-теоријских студија, а затим и примарних извора, ДеЛилових романа, у контексту савремене америчке историје, постмодерних књижевних теорија и низа студија и научних и стручних радова о ДеЛиловом стваралаштву. Потом би се преиспитале постављене хипотезе кроз анализу примарне и секундарне грађе и синтезу анализираних примера, да би се на крају донели закључци којима би истраживање било заокружено.

Предложена теза оквирно би имала следећу структуру:

Након краћег увода, први део предложене тезе представљао би критички преглед опште-теоријских студија, од Аристотеловог поимања односа историје и фикције до савремених књижевних теорија, при чему би се највише простора посветило постмодерним књижевним теоријама. У овом делу би се говорило о историји и фикцији као два вида приповедања, односу чињеничне и фиктивне грађе, као и односу савремених теорија према истини књижевног дела, о статусу историчара и приповедача, о повратку историји кроз иронију и пастиш у савременом роману, као и о теорији историографске метафикције Линде Хачон као могућем решењу спора између конзервативнијих (Дорит Кон, Лубомир Долежел) и “релативистички” настројених струја (Хејден Вајт, Ролан Барт) у тумачењу односа историје и фикције.

У другом делу романи Дона ДеЛила би се поставили у контекст савремених књижевних теорија, те би се испитало у којој мери се уклапају а колико се опирају покушајима класификације. У том смислу, посебна пажња посветила би се теорији историографске метафикције, те би се преиспитало да ли однос историје и фикције у романима Дона ДеЛила одговара постулатима ове популарне теорије и у којој мери.

Након тога, поставила би се питања о односу чињеничне и фиктивне грађе у стваралаштву Дона ДеЛила. С обзиром на то да медији имају истакнуто место у ДеЛиловим романима, у овом делу би се истражио и статус чињеничне историје и истине у доба нових технологија, са посебним освртом на однос историје, наратива и монтаже.

У следећем поглављу говорило би се о односу сећања, историје и контраисторије, где би се поново нагласила улога медија и нових технологија, као и уметности и популарне културе у конструкцији индивидуалног и колективног сећања и историје у ДеЛиловим романима.

Потом би се испитала улога тероризма у делима овог писца која често обрађују колективне трауме од пресудног значаја за формирање америчког идентитета. У овом делу би се такође истражио однос уметника и терористе у покушају да се одреди њихов утицај на колективну свест америчког народа у ДеЛиловим романима.

На крају би били представљени закључци донети на основу детаљне анализе датих примера, истичући неопходност даљих студија ДеЛиловог опуса који је код нас за сада недовољно истражен.

5) Закључак

На основу наведених података о кандидаткињи, Комисија закључује да је Александра Марић подобна за израду докторске дисертације.

На основу постављених циљева и очекиваних резултата, Комисија закључује да је предложена тема *Историја и фикција у романима Дона ДеЛила* подобна за израду докторске дисертације у области англофоне књижевности.

На основу наведених података о ментору, Комисија закључује да је др Зоран Пауновић подобан за ментора предложене докторске дисертације.

На основу изнетог, Комисија предлаже Наставно-научном већу Филолошког факултета Универзитета у Београду да донесе позитивне оцене о подобности кандидаткиње Александре Марић и предложене теме докторске дисертације *Историја и фикција у романима Дона ДеЛила*, а да се за ментора именује др Зоран Пауновић, редовни професор Филолошког факултета у Београду.

др Зоран Пауновић, ред. проф.

др Радојка Вукчевић, ред. проф.

др Новица Петровић, доцент

